

Fundusze Europejskie

Polityki horyzontalne w projektach dofinansowanych z programu Fundusze Europejskie dla Pomorza na lata 2021-2027.

Działania 5.9 Kształcenie ustawiczne w zakresie podnoszenia kompetencji kadr kultury i turystyki

Gdańsk, 4 czerwca 2025 r.

Fundusze Europejskie
dla Pomorza

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Kryteria zgodności z zasadami horyzontalnymi

- Zasada równości kobiet i mężczyzn,
- Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej (KPP),
- Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych (KPON).
- Zasada równości szans i niedyskryminacji,
w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami,
- Zasada zrównoważonego rozwoju, w tym zasada DNSH

Wytyczne równościowe

Wytyczne dotyczące realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027

➤ Załączniki:

1. Standard Minimum,
2. Standardy dostępności dla polityki spójności 2021-2027,
3. Procedura służąca do włączania postanowień Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych (KPON) do praktyki wdrażania programów
4. Procedura służąca do włączania postanowień Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (KPP) do praktyki wdrażania programów

Uwaga - załączniki nr 3 i 4 obowiązują od 19.03.2025 r.

Zasada równości kobiet i mężczyzn

Konstytucja o równości kobiet i mężczyzn

Art. 33. Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej

- Kobieta i mężczyzna w Rzeczypospolitej Polskiej mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym.
- Kobieta i mężczyzna mają **w szczególności równe prawo do kształcenia, zatrudnienia i awansów**, do jednakowego wynagradzania za pracę jednakowej wartości, do zabezpieczenia społecznego oraz do zajmowania stanowisk, pełnienia funkcji oraz uzyskiwania godności publicznych i odznaczeń.

Zasada równości kobiet i mężczyzn – słowniczek wytycznych równościowych

Zasada równości kobiet i mężczyzn to wdrożenie działań mających na celu osiągnięcie stanu, w którym **kobietom i mężczyznom przypisuje się taką samą wartość społeczną, równe prawa i równe obowiązki**. To również stan, w którym kobiety i mężczyźni mają **równy dostęp do korzystania z zasobów (np. środki finansowe, szanse rozwoju)**.

Zasada ta ma gwarantować możliwość **wyboru drogi życiowej bez ograniczeń wynikających ze stereotypów płci**. Jest to również uwzględnianie perspektywy płci w głównym nurcie wszystkich procesów i działań w ramach programów (tj. podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości, ewaluacji, promocji i kontroli programów, w tym także projektów).

Czym nie jest równość kobiet i mężczyzn?

- Równość **nie oznacza zawsze „po równo”**, to nie jest podział 50/50 kobiet i mężczyzn uczestniczących w projektach.
Równy dostęp, równe traktowanie, równe wynagradzanie, szanse i możliwości są stanem docelowym, jednak, aby do tej sytuacji doprowadzić potrzebne jest skierowanie większego wsparcia do płci nieuprzywilejowanej, będącej w gorszej sytuacji.
- Działania wyrównawcze polegają na **preferencyjnym traktowaniu osób z tej grupy, która napotyka na szczególne bariery** i ograniczenia utrudniające równy dostęp do zasobów i dóbr społecznych;

Czy projekt jest otwarty na **pracowników i pracowniczki**?

Wsparcie w ramach Działania 5.9. Kształcenie ustawiczne udzielane jest osobom dorosłym pracującym w branżach w obszarze kultury i turystyki, które z własnej inicjatywy chcą podnosić swoje umiejętności/kompetencje lub nabywać kwalifikacje w obszarze kultury.

Analiza potrzeb grupy docelowej – sprawdź, jaka jest sytuacja kobiet i mężczyzn względem problemu, który jest podjęty w projekcie. We wniosku o dofinansowanie umieść:

- **wnioski z diagnozy**
- **deklarację realizacji działań w projekcie w oparciu o wyniki diagnozy,**
 - **z przywołaniem danych,**
 - **ze wskazaniem źródeł ich pozyskania.**

Równości kobiet i mężczyzn w Wytycznych równościowych

Przez zgodność z tą zasadą należy rozumieć (...) zaplanowanie takich działań w projekcie, które

wpłyną na wyrównywanie szans danej płci

będącej w gorszym położeniu

(o ile takie nierówności zostały zdiagnozowane w projekcie),

stworzenie takich mechanizmów, aby **na żadnym etapie wdrażania**

projektu nie dochodziło do dyskryminacji i wykluczenia ze względu na płeć.

Ocena zasady równości kobiet i mężczyzn

Ocena zgodności projektów współfinansowanych z EFS+ z zasadą równości kobiet i mężczyzn odbywa się **na podstawie standardu minimum**, który składa się z 5 kryteriów oceny.

Maksymalnie 5 punktów – minimalnie 3 punkty.

Punkty za standard minimum nie sumują się z punktami za kryteria strategiczne!

Nie stosujemy Standardu minimum do oceny projektu, jeżeli w treści wniosku przywołany i uzasadniony został jeden z poniższych **wyjątków**:

- profil działalności (np. statut),
- zamknięta rekrutacja.

Kryterium nr 1 standardu minimum

We wniosku o dofinansowanie projektu zawarte zostały informacje, które potwierdzają **istnienie (albo brak istniejących) barier** równościowych w obszarze tematycznym interwencji i/lub zasięgu oddziaływania projektu.

(0 – 1 pkt)

Kryteria nr 2 i 3 standardu minimum

Wniosek o dofinansowanie projektu **zawiera działania odpowiadające na zidentyfikowane bariery równościowe** w obszarze tematycznym interwencji i/lub zasięgu oddziaływania projektu.

(0 – 1 – 2 pkt)

W przypadku stwierdzenia braku barier równościowych, wniosek o dofinansowanie projektu **zawiera działania zapewniające przestrzeganie zasady** równości kobiet i mężczyzn, tak **aby na żadnym etapie** realizacji projektu **nie wystąpiły bariery równościowe**.

(0 – 1 – 2 pkt)

Kryteria są wobec siebie alternatywne.

Kryterium nr 4 standardu minimum

Wskaźniki realizacji projektu zostały podane w podziale na płeć.
(0 – 1 pkt)

Definiowanie wskaźników i planowanych do osiągnięcia rezultatów, co do zasady, powinno być powiązane z całością założeń projektu: rodzajem grupy docelowej, której zostanie udzielone wsparcie (w tym kobietom i mężczyznom), stwierdzonymi problemami i barierami, z jakimi grupa ta ma do czynienia i rodzajem planowanego wsparcia.

Proporcja wskaźników w podziale na płeć, wskazana we wniosku o dofinansowanie projektu na podstawie zdiagnozowanego problemu danej grupy docelowej powinna, co do zasady, być **utrzymana przez cały okres realizacji projektu**. Dzięki temu projekt ma szansę realnie wpłynąć na zmianę nierówności płci po zakończeniu realizacji projektu.

Kryterium nr 5 standardu minimum

We wniosku o dofinansowanie projektu wskazano, jakie działania zostaną podjęte w celu zapewnienia **równościowego zarządzania projektem**.

(0 – 1 pkt)

Sama deklaracja to za mało.

Uwaga:

Równościowe zarządzanie projektem nie oznacza zatrudnienia równej liczby kobiet i mężczyzn.

Jakie działania możemy podjąć w projekcie?

Przykłady dobrych praktyk:

- stosowanie języka równościowego,
- plany zarządzania różnorodnością,
- strategie antydyskryminacyjne,
- elastyczny czas pracy,
- godzenie życia zawodowego z życiem prywatnym,
- w ramach budowania kompetencji pracowników zarządzających projektem – podnoszenie wiedzy i świadomości w zakresie m.in. korzyści z zarządzania różnorodnością, kształtowania postaw menadżerskich kobiet, unikania stereotypów.

Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej

Znaczenie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej

Karta praw podstawowych UE to zbiór najważniejszych praw człowieka i wolności obywatelskich ujęty w rozdziałach:

- Godność,
- Wolność,
- Równość,
- Prawa obywatelskie,
- Solidarność,
- Wymiar sprawiedliwości.

**W ramach FEP 21-27 Karta praw podstawowych UE jest przestrzegana w całości,
a w ramach naboru 5.6 Kształcenie ustawiczne - kadry kultury i turystyki w szczególności artykuły:**

- 1 Godność człowieka
- 7 Poszanowanie życia prywatnego i rodzinnego
- 8 Ochrona danych osobowych
- 15 Wolność wyboru zawodu i prawo podejmowania pracy
- 16 Wolność prowadzenia działalności gospodarczej
- 20 Równość wobec prawa
- 21 Niedyskryminacja
- 22 Różnorodność kulturowa, religijna i językowa
- 26 Integracja osób niepełnosprawnych

Art. 22 KPP Różnorodność kulturowa, religijna, językowa.

Unia szanuje różnorodność kulturową, religijną i językową.

Co chroni ten artykuł?

- kulturowe dziedzictwo i działalność kulturową mniejszości
- różnorodność religijną i kulturę grup wyznaniowych
- różnorodność językową, w tym poprzez nauczanie i ochronę kultury w językach mniejszości.

Ocena kryterium – Karta Praw Podstawowych UE

Ocenie podlega zgodność projektu z Kartą Praw Podstawowych Unii Europejskiej, tj.:

1. **czy zapisy wniosku** o dofinansowanie dotyczące zakresu oraz sposobu realizacji projektu **nie stoją w sprzeczności z wymogami KPP?**
2. w przypadku, gdy we wniosku o dofinansowanie stwierdzono neutralny charakter wymogów Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej względem zakresu i sposobu realizacji projektu: czy neutralny charakter wymogów został zidentyfikowany prawidłowo?

Narzędzia pomagające zapewnić poszanowanie zapisów Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej przy wdrażaniu projektów finansowanych z UE

Wytyczne Komisji Europejskiej dotyczące zapewnienia poszanowania Karty praw podstawowych Unii Europejskiej przy wdrażaniu europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych.

W Załączniku nr III do wytycznych znajduje się tzw. „**lista kontrolna** dotycząca praw podstawowych” – praktyczne narzędzie, które może być stosowane przy przygotowaniu projektu.

Stosowanie Karty Praw Podstawowych w toku wdrażania projektów finansowanych z funduszy UE, Przewodnik i praktyczne wskazówki dla organów krajowych wydany przez Rzecznika Praw Obywatelskich

Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych

Niepełnosprawność przez pryzmat bariery środowiskowej

- Celem konwencji jest popieranie, korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności przez wszystkie osoby niepełnosprawne oraz popieranie poszanowania ich przyrodzonej godności.
- Do osób niepełnosprawnych zalicza się te osoby, które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, umysłową, intelektualną lub w zakresie zmysłów co może, **w oddziaływaniu z różnymi barierami**, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami.

Bariery

Bariery – wynikają z postaw ludzkich i środowiskowych, utrudniają osobom z dysfunkcjami pełny i skuteczny udział w życiu społeczeństwa, na zasadzie równości z innymi osobami.

Konwencja opiera się na zasadach ...

- poszanowanie przyrodzonej godności, autonomii osoby, w tym swobody dokonywania wyborów, a także poszanowanie niezależności osoby
- niedyskryminacja,
- pełny i skuteczny udział w społeczeństwie i integracja społeczna,
- poszanowanie odmienności i akceptacja osób niepełnosprawnych, będących częścią ludzkiej różnorodności oraz ludzkości,
- równość szans,
- dostępność,
- równość mężczyzn i kobiet,
- poszanowanie rozwijających się zdolności niepełnosprawnych dzieci oraz poszanowanie prawa dzieci niepełnosprawnych do zachowania tożsamości.

Prawa realizowane w obszarze objętym wsparciem – artykuły KPON wskazane w regulaminie wyboru projektu

- 8 Podnoszenie świadomości
- 12 Równość wobec prawa
- 19 Niezależne życie i włączenie w społeczeństwo
- 21 Wolność wypowiedzania się i wyrażania opinii oraz dostęp do informacji
- 27 Praca i zatrudnienie
- 30 Udział w życiu kulturalnym, rekreacji, wypoczynku i sporcie

Art. 8 – Podnoszenie świadomości

Konwencja zobowiązuje podjąć natychmiastowe, skuteczne i odpowiednie działania w celu:

➤ **podniesienia świadomości społeczeństwa**, w tym na poziomie rodziny, w sprawach dotyczących osób niepełnosprawnych, a także działania na rzecz wzmocnienia poszanowania praw i godności osób niepełnosprawnych,

➤ **zwalczania stereotypów, uprzedzeń i szkodliwych praktyk** wobec osób niepełnosprawnych, w tym związanych z płcią i wiekiem, we wszystkich dziedzinach życia,

➤ **promowania wiedzy o** zdolnościach i wkładzie osób niepełnosprawnych

KPON – Art. 24 Edukacja

Państwa Strony uznają prawo osób niepełnosprawnych do edukacji. W celu realizacji tego prawa bez dyskryminacji i na zasadach równych szans, Państwa Strony zapewnią włączający system kształcenia umożliwiający integrację na wszystkich poziomach edukacji i **w kształceniu ustawicznym.**

KPON – Art. 30 Udział w życiu kulturalnym, rekreacji, wypoczynku i sporcie (1/2)

1. Państwa Strony uznają prawo osób niepełnosprawnych **do udziału, na zasadzie równości z innymi osobami, w życiu kulturalnym** i podejmą wszelkie odpowiednie środki w celu zapewnienia, że osoby niepełnosprawne:

(a) będą miały dostęp do materiałów w dziedzinie kultury w dostępnych dla nich formach,

(b) będą miały dostęp do programów telewizyjnych, filmów, teatru i innego rodzaju działalności kulturalnej, w dostępnych dla nich formach,

c) będą miały dostęp do miejsc działalności kulturalnej lub usług z nią związanych, takich jak teatry, muzea, kina, biblioteki i usługi turystyczne oraz, w miarę możliwości, będą miały dostęp do zabytków i miejsc ważnych dla kultury narodowej.

2. Państwa Strony podejmą odpowiednie środki w celu zapewnienia, że osoby niepełnosprawne będą miały możliwości rozwoju i wykorzystywania potencjału twórczego, artystycznego i intelektualnego, nie tylko dla własnej korzyści, ale także dla wzbogacenia społeczeństwa.

KPON – Art. 30 Udział w życiu kulturalnym, rekreacji, wypoczynku i sporcie (2/2)

5. W celu umożliwienia osobom niepełnosprawnym **udziału, na zasadzie równości z innymi osobami, w działalności rekreacyjnej, wypoczynkowej i sportowej**, Państwa Strony podejmą odpowiednie środki w celu:

(...)

(c) zapewnienia osobom niepełnosprawnym dostępu do miejsc uprawiania sportu, rekreacji i turystyki,

(...),

e) zapewnienia osobom niepełnosprawnym dostępu do usług świadczonych przez organizatorów działalności w zakresie rekreacji, turystyki, wypoczynku i sportu.

Artykuł 19 KPON

– **Niezależne życie i włączenie w społeczeństwo**

Państwa Strony konwencji uznają
równe prawo wszystkich osób niepełnosprawnych
do życia w społeczeństwie,
wraz z prawem dokonywania wyborów,
na równi z innymi osobami,
oraz podejmą skuteczne i odpowiednie środki
w celu ułatwienia pełnego korzystania
przez osoby niepełnosprawne z tego prawa
oraz ich pełnego włączenia i udziału w społeczeństwie.

Ocena kryterium

– Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych

Ocenie podlega zgodność projektu z Konwencją o Prawach Osób Niepełnosprawnych, sporządzoną w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r., tj.:

- **czy zapisy wniosku** o dofinansowanie dotyczące zakresu i sposobu realizacji projektu oraz wnioskodawcy **nie stoją w sprzeczności z wymogami KPON?**
- w przypadku, gdy we wniosku o dofinansowanie stwierdzono neutralny charakter wymogów KPON względem zakresu i sposobu realizacji projektu oraz wnioskodawcy: czy neutralny charakter wymogów został zidentyfikowany prawidłowo?

Kryterium uważa się za spełnione, jeśli projekt spełnił wszystkie powyższe warunki (o ile dotyczą).

Procedura składania zgłoszeń o podejrzeniu niezgodności z KPP lub KPON do instytucji wdrażających programy UE (1/3)

W przypadku projektów realizowanych na podstawie umowy o dofinansowanie projektu o dofinansowaniu projektu podjętej przez IZ podejrzenia o niezgodności z KPP lub KPON projektu (operacji) lub działań **beneficjenta** związanych z realizacją projektów zgłaszane są do **IZ**

Podejrzenia o niezgodności z KPP lub z KPON projektu (operacji) realizowanych przez IZ lub działań IZ związanych z wdrażaniem programu zgłaszane są do **Rzecznika Funduszy Europejskich**.

Procedura składania zgłoszeń o podejrzeniu niezgodności z KPP lub KPON do instytucji wdrażających programy UE (2/3)

„W procesie składania zgłoszenia o podejrzeniu niezgodności z KPP lub KPON do odpowiedniego podmiotu istnieje konieczność wykazania **interesu faktycznego** (tj. musi istnieć podstawa faktyczna dla danej osoby/instytucji do złożenia takiego zgłoszenia – np. konieczność zrealizowania swojego uprawnienia lub obowiązku).

W przypadku KPON umożliwia się zgłoszenia **tylko osobom z niepełnosprawnością lub ich przedstawicielowi ustawowemu** (np. w przypadku osób niepełnoletnich lub ubezwłasnowolnionych).

Procedura składania zgłoszeń o podejrzeniu niezgodności z KPP lub KPON do instytucji wdrażających programy UE (3/3)

Każdy – w tym również organizacje pozarządowe działające na rzecz dostępności lub równego traktowania – będzie mógł poinformować dany podmiot (beneficjenta lub instytucję uczestniczącą we wdrażaniu funduszy europejskich) o zauważonych **problemach, nieprawidłowościach czy błędach** związanych ze stosowaniem zapisów KPP lub KPON.

Procedura zgłoszenia niezgodności z KPP lub KPON realizacją praw zawartych w KPP

Artykuł 41 – Prawo do dobrej administracji.

Każdy ma prawo do bezstronnego i sprawiedliwego rozpatrzenia swojej sprawy w rozsądnym terminie przez instytucje, organy i jednostki organizacyjne Unii.

Artykuł 47 – Prawo do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu.

Każdy, kogo prawa i wolności zagwarantowane przez prawo Unii zostały naruszone, ma prawo do skutecznego środka prawnego przed sądem, zgodnie z warunkami przewidzianymi w niniejszym artykule.

Obowiązki związane z przestrzeganiem KPP/KPON skierowane do beneficjentów zaangażowanych we wdrażanie programu.

Beneficjenci powinni przewidzieć **sposoby informowania uczestników projektów/ ostatecznych odbiorców o możliwości zgłaszania podejrzenia o niezgodności**

- **projektów (operacji) lub**
- **działań beneficjenta**

z KPP/ KPON do Instytucji Zarządzającej.

Przykładowe miejsca, w których można zamieścić takie informacje to m.in. strona internetowa projektu, regulamin rekrutacji lub formularz rekrutacyjny do projektu”

**Zasada równości szans i niedyskryminacji,
w tym dostępności dla osób z
niepełnosprawnościami**

Nie jesteśmy tacy sami – różne źródła różnorodności, ale jeden cel

Zwalczanie dyskryminacji rozumianej jako nieuprawnione wykluczenie, różnicowanie lub ograniczanie w ramach podejmowanych działań projektowych jakichkolwiek osób ze względu na takie przesłanki jak:

- płeć,
- rasę lub pochodzenie etniczne,
- religię lub światopogląd,
- niepełnosprawność,
- wiek,
- orientację seksualną.

Dostępność jako kluczowy element zapewnienia równych szans i pełnego uczestnictwa w życiu

- Usługi i zasoby dostępne dla wszystkich użytkowników projektu.
- Dostępności wszystkich **elementów projektu (produktów i usług)**, które nie zostaną uznane za neutralne dla wszystkich ich użytkowników/ użytkowników.
- W przypadku wskazania we wniosku neutralnego produktu lub usługi, wnioskodawca musi ten fakt uzasadnić. Ostateczna decyzja o uznaniu danego produktu (lub usługi) za neutralny należy do ION, która dokonuje oceny wniosku o dofinansowanie projektu.

Standardy dostępności

– załącznik nr 2 do Wytycznych równościowych

Standardy:

- **informacyjno-promocyjny,**
- **szkoleniowy (szkolenia, kursy, warsztaty, doradztwo),**
- **cyfrowy,**
- **architektoniczny,**
- **transportowy.**

Uniwersalne projektowanie

– doktryna projektowa, która patrzy na człowieka

Projektowanie produktów, środowiska, programów i usług w taki sposób, by były użyteczne dla wszystkich, w możliwie największym stopniu, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznego projektowania.

„Uniwersalne projektowanie” nie wyklucza pomocy technicznych dla szczególnych grup osób z niepełnosprawnościami, jeżeli jest to potrzebne.

Mechanizm racjonalnych usprawnień

W projektach, w których pojawiły się **nieprzewidziane na etapie planowania** wydatki związane z zapewnieniem dostępności uczestnikowi/uczestniczce (lub członkowi/członkini personelu) projektu, jest możliwe zastosowanie MRU.

Beneficjent korzysta w pierwszej kolejności z przesunięcia środków w budżecie projektu lub z powstałych oszczędności.

W przypadku braku możliwości pokrycia wydatków związanych z MRU z bieżącego budżetu projektu, Instytucja Zarządzająca może umożliwić zwiększenie wartości projektu o niezbędne koszty MRU – **do 15 tys. zł** na danego uczestnika projektu.

Przykładowy katalog racjonalnych usprawnień

- koszt specjalistycznego transportu na miejsce realizacji wsparcia;
- dostosowanie infrastruktury komputerowej (zakup/wypożyczenie drukarek, materiałów w alfabecie Braille'a, programów powiększających, mówiących;
- dostosowanie akustyczne (zakup pętli indukcyjnej, systemów FM);
- asystent tłumaczący na język łąawy;
- asystent osoby z niepełnosprawnością;
- tłumacz języka migowego.

Formy świadczenia usług rozwojowych kwalifikowalne w ramach projektów

- **usługa stacjonarna** –równoczesny udział zarówno uczestników, jak i eksperta czy trenera **w miejscu** wyznaczonym przez Dostawcę usług,
- **usługa zdalna w czasie rzeczywistym** – równoczesny udział zarówno uczestników, jak i eksperta czy trenera **za pomocą komunikatora**,
- **mieszana** (usługa stacjonarna połączona z usługą zdalną w czasie rzeczywistym) – równoczesny udział zarówno uczestników, jak i eksperta czy trenera **w miejscu** wyznaczonym przez Dostawcę usług **oraz za pomocą komunikatora**.

Zamówienia publiczne a dostępność

W obszarze zamówień publicznych obowiązek zastosowania zasady dostępności wynika bezpośrednio z przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych.

Zgodnie z brzmieniem **artykułu 100 ustawy**:

„w przypadku zamówień przeznaczonych do użytku osób fizycznych, w tym pracowników zamawiającego, **opis przedmiotu zamówienia** sporządza się z uwzględnieniem wymagań w zakresie **dostępności dla osób niepełnosprawnych** oraz **projektowania z przeznaczeniem dla wszystkich użytkowników**, chyba że nie jest to uzasadnione charakterem przedmiotu zamówienia.”

Jak ustawodawstwo krajowe wspiera dostępność

- ustawa z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1440)
 - załącznik, tzw. WCAG 2.1, czyli **Wytyczne dla dostępności treści internetowych 2.1 stosowane do stron internetowych i aplikacji mobilnych w zakresie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
- ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2024 r., poz. 1411)
- ustawa z dnia 26 kwietnia 2024 r. o zapewnieniu spełniania wymagań dostępności niektórych produktów i usług (Dz. U. poz. 731)
 - **wejście w życie 28.06.2025 r.**

Wytyczne PFRON - Jak zapewnić dostępność produktów i usług

Kto to jest osoba ze szczególnymi potrzebami? (1/2)

Osoba, która ze względu na swoje **cechy zewnętrzne lub wewnętrzne**, albo ze względu na **okoliczności**, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu **przezwyciężenia bariery**, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na **zasadzie równości z innymi osobami**.

Kim jest osoba ze szczególnymi potrzebami? (2/2)

- osoby z niepełnosprawnościami (m.in. poruszających się na wózkach lub o kulach, niewidomych, głuchych, z niepełnosprawnościami psychicznymi),
- osoby starsze,
- kobiety w ciąży i osoby z małymi dziećmi (w tym z wózkami dziecięcymi),
- osoby mające trudności w komunikowaniu się z otoczeniem (także z rozumieniem języka pisanego albo mówionego),
- osoby o nietypowym wzroście (w tym również dzieci),
- osoby wykluczone cyfrowo,
- osoby z ciężkim lub nieporęcznym bagażem,
- osoby o zróżnicowanych dietach,
- osoby cudzoziemskie.

Jakie „szczególne potrzeby” mają te osoby?

Kultura i turystyka dla każdego

**Zasada zrównoważonego rozwoju,
w tym zasada DNSH**

Zasada zrównoważonego rozwoju oraz zasada DNSH – nie czyń poważnych szkód – ang. „do no significant harm”

Art. 5. Konstytucji RP Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

Zasada zrównoważonego rozwoju to szersze podejście, które uwzględnia aspekty **środowiskowe, gospodarcze i społeczne**. DNSH stanowi zawężenie zasady zrównoważonego rozwoju, koncentrując się na aspekcie **środowiskowym**.

Cel zasady zrównoważonego rozwoju to zapewnienie równowagi

Jak rozumieć zasadę DNSH?

Zasada DNSH – ang. „do no significant harm” („**nie czynić poważnych szkód**”) promuje i wspiera inwestycje **zrównoważone środowiskowo**, które w miarę możliwości wnoszą istotny wkład w osiągnięcie dobrego stanu środowiska zdefiniowanego przez **6 celów środowiskowych**.

DNSH – cele środowiskowe

Inwestycje w osiągnięcie dobrego stanu środowiska zdefiniowane przez 6 celów:

1. łagodzenie zmian klimatu;
2. adaptacja do zmian klimatu;
3. zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich;
4. gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling;
5. zapobieganie i kontrola zanieczyszczeń powietrza, wody lub ziemi;
6. ochrona i odtwarzanie bioróżnorodności i ekosystemów.

DNSH – analiza spełniania zasady

Uchwała Nr 1039/398/22

Zarządu Województwa Pomorskiego

z dnia 25 października 2022 roku

w sprawie przyjęcia

„Analizy spełniania zasady DNSH

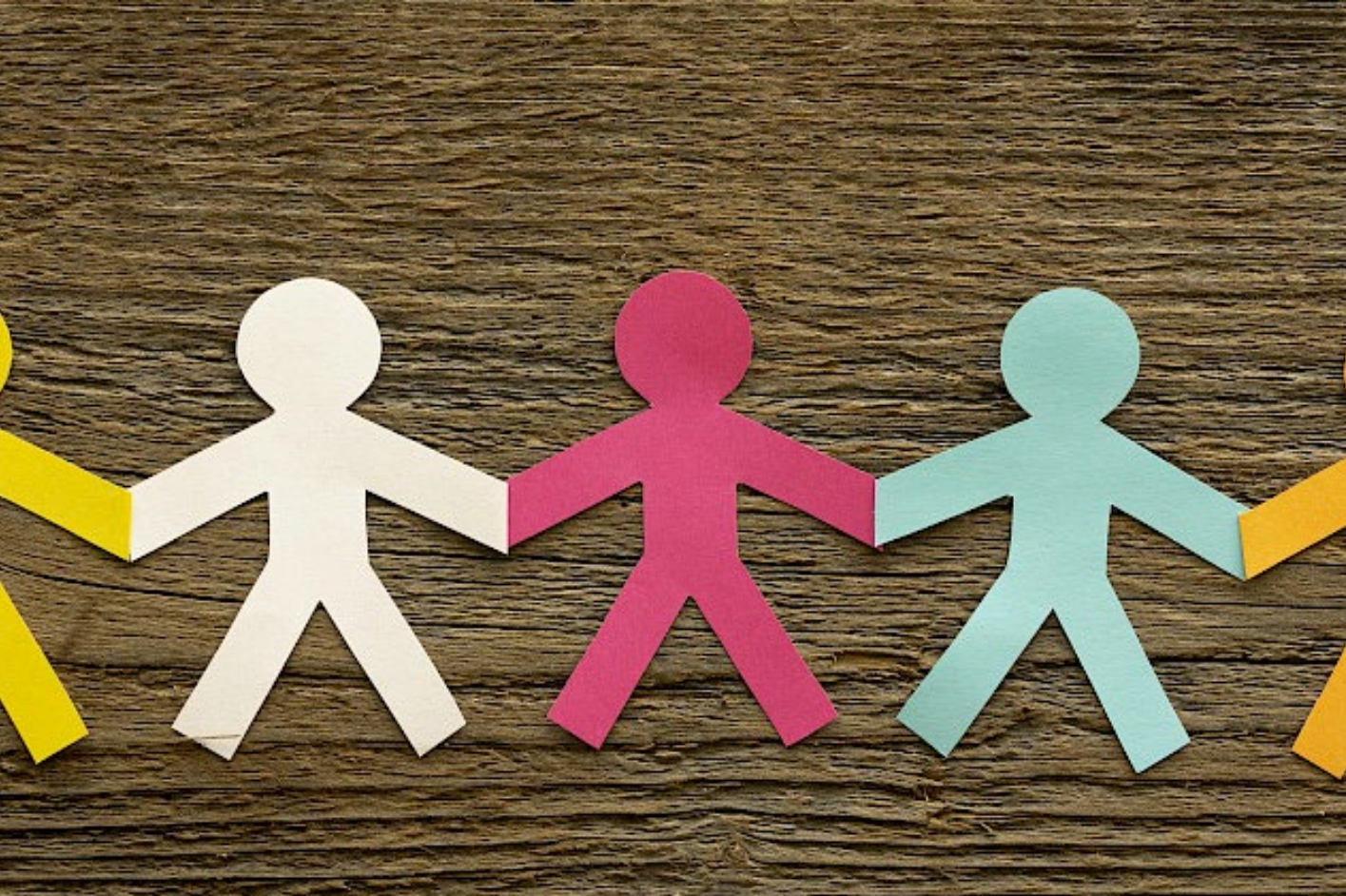
dla projektu programu

Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027”

Przykłady zastosowania zrównoważonego rozwoju w projektach EFS+

- **Ograniczanie odpadów** - drukowanie tylko niezbędnych materiałów w ograniczonych ilościach, korzystanie z papieru z recyklingu.
- **Catering** - rezygnacja z naczyń jednorazowych, korzystanie z biodegradowalnych opakowań,
- **Oszczędzanie energii** - wykorzystanie naturalnego oświetlenia, wyłączanie zbędnych urządzeń, dbanie o dobrą izolację grzejników,
- **Minimalizacja zużycia energii** - używanie energooszczędnego oświetlenia i sprzętu.
- **Eko-nawyki** - Wyłączanie urządzeń w trybie stand-by, segregacja odpadów, zachęcanie do korzystania ze schodów
- **Roślinność w biurze** - dodanie roślin w biurach dla poprawy jakości powietrza i środowiska pracy,
- **„NIE” dla gadżetów.**

Fundusze Europejskie

Dziękuję za uwagę

Fundusze Europejskie
dla Pomorza

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO